

Nr 113.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av avtal mellan kronan och Jönköpings stad om byte av viss mark i nämnda stad; given Stockholms slott den 21 februari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Th. Borell.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Borell anför:

I skrivelse den 31 januari 1930 har byggnadsstyrelsen gjort framställning om godkännande av markbyte mellan kronan och Jönköpings stad i och för reglering av ägoförhållandena vid den av staten ägda tomt, varå Göta hovrätts byggnader äro belägna.

Byggnadsstyrelsen har därvid inledningsvis meddelat, att advokatfiskalen i Göta hovrätt, sedan kanalen invid hovrättstomten i Jönköping igenlagts, i skrivelse till kammarkollegiet den 8 februari 1929 med hänsyn till behovet att uppsätta stängsel omkring tomten anhållit om föranstaltande av tomtmätning av den för hovrättens byggnader avsedda marken. Sedan kollegiet anhållit om byggnadsstyrelsens yttrande, hade styrelsen, under vars förvaltning fastigheten står, den 27 februari 1929 meddelat kollegiet, att styrelsen hade för avsikt att

Bihang till riksdagens protokoll 1930. 1 saml. 90 häft. (Nr 113.) 387 30 1

gå i författning om vidtagande av den begärda tomtmätningen, samt hemställt att kollegiet för sådant ändamål måtte till styrelsen översända hos kollegiet förvarade åtkomsthandlingar jämte de kartor och handlingar, som i övrigt vore att tillgå och kunde lända till upplysning i ämnet. Med anledning härav hade kollegiet den 9 mars 1929 till byggnadsstyrelsen överlämnat vissa från kammaradvokatfiskalsämbetet infordrade kartor och handlingar rörande hovrättstomten.

Beträffande ifrågavarande äganderätts- och tomtförhållanden lämnar styrelsen följande redogörelse:

Av de överlämnade kartorna och handlingarna ävensom av hos byggnadsstyrelsen förvarade handlingar synes följande framgå.

Beträffande den gamla hovrättstomten, å vilken hovrättsbyggnaden med tillhörande arkivbyggnad äro uppförda, synas inga åtkomst- eller äganderättshandlingar i egentlig bemärkelse förefinnas, utan torde kronans äganderätt grunda sig å gammal hävd. Av riksregistraturet framgår, att Kungl. Maj:t den 9 september 1664 fattat följande resolution rörande »Jönekiöping och Wexjö»: »Såsom Giötha rikkes Hoff Rett skall hafwa låtit sigh donera een obygd platz södher om Hoff Retts huset, hwilken platz Stadhen Underdånigst begierer för dess Kyrkiobetiente att få behålla och bebyggia; Alså skulle H: KM:t icke ogierna willfara Staden deruthj, men finner honom för Hoff Retts huset omistelig, derfore den och måste der widh förblifwa.» Nämda plats synes avse det område av nuvarande hovrättstomten, å vilket arkivbyggnaden är uppförd.

Det föreliggande kartmaterialet synes icke giva bestämt belägg för den gamla hovrättstomtens gränser. Dessa variera sålunda betydligt å olika tomt- och stadsplanekartor. Från kronans sida synes emellertid intet vara att erinra mot att såsom utgångspunkt för reglering av tomtförhållandena läggas till grund en hos Jönköpings stad befintlig ägokarta av år 1802, upprättad av Gustaf Ödwall, å vilken »Hof Rättshuset med dess Gård» är angivet med den figur, som utmärkts å en av stadsingenjören Einar Adell år 1929 upprättad, vid byggnadsstyrelsens skrivelse fogad karta, vilken tillhör det avtal om markbyten, som i det följande kommer att avhandlas. Denna tomtfigur, vilkens överensstämmelse med 1802 års ägokarta bestyrkes av länsarkitekten Malte Erichs, sammanfaller emellertid icke med det nuvarande innehavet. Särskilt å västra sidan är den bristande överensstämmelsen påfallande, vilket emellertid beror på följande omständigheter.

Under åren 1867—1869 uppfördes en arkivbyggnad för hovrätten å den södra delen av hovrättstomten, å vars norra del hovrättshuset är beläget med fasad mot Hovrättstorget. I anledning av vissa nybyggnadsplaner beträffande tomterna på andra sidan den då synnerligen smala Hovrättsgränden, vilken sträckte sig utmed hovrättstomtens västra sida, och för att minska den härav hotande eldfaran för arkivbyggnaden inköptes genom Göta hovrätt enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 2 juli 1875 en remsa av ungefär 8 meters bredd av nämnda granntomter. Lagfart å det sålunda inköpta området meddelades kronan den 3 januari 1876. På uppdrag av hovrätten uppgjordes härefter av ingenjören Carl Nordström förslag i två alternativ till områdets ordnande. Det ena alternativet, I, avsåg Hovrättsgrändens bibehållande och anordnande av plantering å det nyinköpta tomtområdet. Det andra alternativet, II, innebar däremot igenläggande av den dåvarande Hovrättsgränden och dennas sammanslagning med hovrättsparken samt anläggande av en ny gata vid tomtdelens västra sida. Detta senare alternativ kom till utförande. Sedan nämligen advokatfiskalsämbetet vid Göta hovrätt hemställt, att magistraten i Jönköping måtte infordra yttrande från stadsfullmäktige, huruvida de ville medgiva omflyttning av gatan och anslå

medel därtill ävensom till den ändring i den mot hovrättstomtens södra gränslinje dåvarande kanalens strandskoning, som av berörda flyttning skulle bli en följd, beslöto stadsfullmäktige, såsom framgår av bilagt protokollsutdrag för den 6 maj 1876, godkänna ett av drätselkammaren avgivet utlåtande av innehåll, att, då omläggningen av Hovrättsgränden påfördrats endast för den ifrågasatta regleringen av kronans till hovrätten hörande park och varken gatans omläggning eller parkens reglering kunde lända till något gagn för staden eller till någon lättnad för den allmänna trafiken, staden icke borde betungas med någon utgift för dessa åtgärder; varemot från stadens sida icke vore något att erinra däremot, att Hovrättsgränden på kronans bekostnad omflyttades samt medelst planering och stensättning iordningställdes enligt Nordströms förutnämnda alternativ II. På framställning av Göta hovrätt godkände Kungl. Maj:ten genom brev den 8 september 1876 förslaget alternativ II till reglering av ifrågasvarande tomter samt förordnade, att denna reglering och därav följande ordnande av den s. k. hovrättsparken skulle genom dåvarande överintendentsämbetets försorg verkställas och kostnaden därför gäldas av anslaget till byggnader och reparationer. Efter dessa arbetens utförande erhöll Hovrättsgränden den sträckning den nu innehar eller utmed västra delen av hovrättstomten och till största delen å det av kronan från granntomterna förvärvade området. Huvuddelen av den gamla gränden utlades till plantering till utökning av hovrättsparken, medan återstoden ingick i den nya gränden. Härigenom hade alltså, reellt sett, ett byte av mark skett mellan kronan och Jönköpings stad. Kronan har emellertid fortfarande lagfart å det i den nya Hovrättsgränden ingående, från granntomterna förvärvade området.

Byggnadsstyrelsen anför vidare, att det med hänsyn till dels osäkerheten rörande den gamla hovrättstomtens gränser och dels omläggningen av Hovrättsgränden med därav följande reella förändringar av tomtinnehavet synts styrelsen påkallat, att ett ordnande av ägoförhållandena komme till stånd. I sådant syfte hade styrelsen inlett underhandlingar med Jönköpings stad, vilka förts i samråd med presidenten i Göta hovrätt A. Berglöf och dåvarande t. f. advokatfiskalen hos kammarkollegiet J. Bjarne. Resultatet av underhandlingarna föreläge i ett vid styrelsens skrivelse fogat avtal av den 15 och 28 januari 1930 mellan kronan och Jönköpings stad, träffat mellan byggnadsstyrelsen å kronans vägnar och drätselkammaren å stadens vägnar och gällande under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 juli 1930 ävensom av stadsfullmäktiges godkännande. Beträffande innehållet i detta avtal, vilket torde få såsom bilaga fogas vid dagens statsrådsprotokoll, anför styrelsen följande:

Ifrågasvarande avtal avser i stort sett att låta det nuvarande innehavet bestämma hovrättstomtens gränser. I väster sammanfaller gränsen med förefintligt stängsel och fortsätter rakt fram till Hovrättstorget. I söder och öster bestämmas gränserna av den gamla begränsningen mot den nu igenfyllda kanalen i Arkivgatan och Västra Holmgatan. I norr slutligen bestämmas gränslinjen av norra fasadlinjens utdragning till de västra och östra gränslinjerna samt av den framför byggnaden liggande fritrappan. Här kan påpekas, att stängslet mot torget för närvarande ligger i sydfasadens förlängning, vadan två fyrkantiga tomtfigurer vid hovrättsbyggnadens gavlar för närvarande utgöras av gata eller öppen plats.

Enligt avtalet skall kronan överlämna till staden 899.55 kvadratmeter och staden till kronan 530 kvadratmeter mark. Kronans anpart vid bytet är alltså väsentligt större än stadens. Emot drätselkammarens bestridande har byggnadsstyrelsen emellertid icke ansett sig kunna vidhålla yrkande å mellanavgift från stadens sida. Såsom förut framhållits måste nämligen nu ifrågasvarande mark-

byte, i vad det avser huvuddelen av marken, den gamla och den nya Hovrättsgränden, anses hava skett redan åren 1876—77, då kronan på sin bekostnad flyttade Hovrättsgränden till dess nuvarande läge. Vid detta tillfälle gjordes försök från kronans sida att utfå ersättning från staden för de härmed förenade kostnaderna, vilket emellertid tillbakavisades av staden, och lät sig kronan därmed nöja. Det nu ifrågavarande avtalet kan alltså i huvudsak anses vara ett fastslående i rättsliga former av det markbyte, som skedde på 1870-talet.

På grund av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt om godkännande av det nu föreliggande avtalet med Jönköpings stad rörande markbyten i samband med reglering av hovrättstomten i Jönköping.

Kammarkollegiet har i utlåtande den 12 februari 1930 tillstyrkt godkännande av det föreliggande avtalet.

Göta hovrätt har i utlåtande, dagtecknat den 8 februari 1930, förklarat sig icke hava någon erinran att göra mot ifrågavarande bytesavtal.

Departements-
chefen.

Ifrågavarande avtal mellan kronan och staden Jönköping om markbyte i samband med reglering av hovrättstomten i nämnda stad, vilket avtal enligt vad jag inhämtat blivit av stadsfullmäktige den 19 februari 1930 för stadens del godkänt, innebär, såsom byggnadsstyrelsen framhållit, i huvudsak ett formellt fastställande av sedan slutet av 1870-talet bestående förhållanden, i det att den då av kronan till gatuändamål upplåtna marken nu skulle med äganderätt överlätas till Jönköpings stad, medan staden å sin sida skulle till kronan överlåta viss mark, som disponeras av Göta hovrätt såsom en del av hovrättens tomt. Mot det sålunda avsedda markbytet synes icke vara något att erinra.

Vad angår frågans ekonomiska sida synes visserligen kunna ifrågasättas att kronan erhöle någon mellangift med hänsyn till att den å dess sida i bytet ingående markarealen är väsentligt större än arealen av den staden tillhöriga mark, mot vilken byte skulle ske. Då emellertid den ifrågavarande, kronan tillhöriga marken till största delen utgöres av den, som vid nyssnämnda tid uppläts till staden för flyttning av Hovrättsgränden, och då denna flyttning tillkom på kronans tillskyndan och i dess intresse utan att fylla något stadens behov, anser jag mig kunna lika med byggnadsstyrelsen tillstyrka att det föreslagna markbytet kommer till stånd, utan att mellangift påfordras av kronan, och att det föreliggande, villkorliga avtalet godkännes. Ärendet torde emellertid böra underställas riksdagens prövning.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det vid statsrådsprotokollet fogade avtalet mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och Jönköpings stad, å andra sidan, om byte av viss mark i nämnda stad.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Nils Hellenius.

Bilaga.

Mellan Kungl. byggnadsstyrelsen, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, här nedan benämnd kronan, å ena, och Jönköpings stads drätselkammare, å Jönköpings stads vägnar, här nedan benämnd staden, å andra sidan, har, under förutsättning av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Jönköpings stadsfullmäktiges godkännande, träffats följande

Avtal.

§ 1.

Kronan överlåter åt staden utan ersättning samt med full äganderätt följande markområden, vilka äro angivna å bifogade, av stadsingenjören Einar Adell år 1929 upprättade karta över hovrättstomten m. m. i Jönköping, nämligen:

- 1) Stadsägan nr 374 (21—20—22—23—24—21), utgörande del av Hovrättsgrändan och innehållande 851.55 kvm.
- 2) Området (1—17—20—21—1), utgörande del av stadsägan nr 357 och ingående i Hovrättsgrändan samt innehållande 22 kvm.
- 3) Området (6—7—8—9—6), utgörande del av stadsägan nr 357 och ingående i Hovrättstorget samt innehållande 24.30 kvm.
- 4) Området (13—14—15—13), utgörande del av stadsägan nr 357 och ingående i Arkivgatan samt innehållande 1.70 kvm.

§ 2.

Staden överlåter åt kronan utan ersättning samt med full äganderätt följande, å ovannämnda karta angivna markområden, nämligen:

- 1) Området (2—3—4—5—2), utgörande del av Hovrättstorget och innehållande 47.50 kvm.
- 2) Området (9—10—11—9), utgörande del av f. d. kanalen och innehållande 6 kvm.
- 3) Området (11—12—13—11), utgörande del av f. d. kanalen och innehållande 121.50 kvm.
- 4) Området (15—16—17—18—19—15), utgörande dels del av f. d. kanalen och dels del av f. d. Hovrättsgrändan samt innehållande 355 kvm.

§ 3.

Kronan och staden garantera ömsesidigt, att de av dem överlätna fastigheterna äro gravationsfria.

§ 4.

Tillträdet till ovannämnda områden skall anses ske, då detta avtal blivit av Kungl. Maj:t godkänt.

§ 5.

Kronan bestrider kostnaderna för avstyckning av och lagfart å de områden, som tillfalla kronan. Staden bestrider motsvarande kostnader för de områden, som tillfalla staden.

§ 6.

Detta avtal skall, så snart ske kan, genom drätselkammarens försorg underställas Jönköpings stadsfullmäktiges prövning och godkännande.

§ 7.

Har detta avtal icke av Kungl. Maj:t godkänts före den 1 juli 1930, skall avtalet vara förfallet.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade, av vilka vardera parten erhållit ett exemplar.

Stockholm den 15 januari 1930.

Jönköping den 28 januari 1930.

Kungl. byggnadsstyrelsen

På drätselkammarens i Jönköping

IVAR TENGBOM.

vägnar:

GEORG A. NILSSON.

CARL GUSTAFSSON.

Sten Zethelius.

Per Swartling.
